

Houtsnippers op je akker, wat zegt de wet?

Het is al overvloedig aangetoond dat het koolstofgehalte en dus de kwaliteit van onze landbouwbodems erop achteruitgaat. Op de helft van de akkers en meer dan de helft van de weilanden ligt het koolstofgehalte onder de optimale toestand. Anderzijds groeit ook de maatschappelijke vraag om meer koolstof op te slaan in diezelfde landbouwbodems. Het gebruik van houtsnippers is een veelbelovende optie, maar mag dit zomaar?

Joost-Pim Balis en Jerome Rops (Boeren Natuur Vlaanderen),
Mia Tits (Bodemkundige Dienst van België)

De laatste jaren wordt het belang van een goede bodemkwaliteit zowel binnen als buiten de sector naar voren geschoven. Denk onder meer aan het belang van het waterbergend vermogen van de bodem (zowel bij de langdurige droogte van de voorbije jaren als bij de hevige regenval dit jaar) en de moge-

lijkheid om CO₂ als koolstof in de bodem op te slaan, om zo de klimaatopwarming tegen te gaan. Naast technieken als een aangepaste teeltrotatie, het toepassen van groenbedekkers of vlinderbloemigen, een aangepast oogstrestenbeheer en het gebruik van stalmest en compost, kan je ook beheerresten van houtkanten en knot-

bomen inwerken. Maar hoewel dit allicht vaak toegepast wordt (wat moet je er anders mee, opbranden mag niet meer, en afvoeren naar compostering kost veel geld), is dit niet zomaar conform de wetgeving.

Waarom houtsnippers zo interessant zijn

Vers hout zonder blad (en dus ook de snippers ervan) bestaat grofweg voor de helft uit water. De andere helft bestaat voor ongeveer 50% uit koolstof (C), 1% uit stikstof (N) en 0,2% uit fosfaat (P₂O₅). Houtsnippers hebben dus een hoge C/N-verhouding (50 tot zelfs 150, afhankelijk van het type hout) en een zeer hoge C/P-verhouding (200 tot meer dan 2000). Ze brengen met andere woorden veel koolstof aan en haast geen stikstof of fosfaat. Doordat

micro-organismen de stikstof uit de bodem gebruiken voor de afbraak van de houtsnippers kunnen ze zelfs zorgen voor een tijdelijke stikstofimmobilisatie, stikstof die het gewas ook nodig heeft om te groeien. Het is dan ook aan te raden om houtsnippers in het najaar toe te dienen om zo de reststikstof af te vangen en te immobiliseren en zo uitloging te verminderen. Verder is het ook belangrijk om na te denken hoe je dit inpast in je teeltrotatie. Rekening houdend met de beschikbaarheid van houtsnippers bedraagt de geadviseerde dosis 40-45 m³ (10 tot 15 ton) houtsnippers per ha om de vier à vijf jaar. Houtsnippers zorgen zo voor een regelmatige aanvoer van organisch materiaal, wat de sleutel is tot een goede bodemkwaliteit met een betere vruchtbaarheid en waterhuishouding, een hogere weerbaarheid en een actiever bodemleven.

Meer dan groenafval

Wat houtsnippers als bodemverbeteraar extra interessant maakt, is dat ze door hun samenstelling niet onderhevig zijn aan de mestwetgeving. Bij het gebruik van compost (groen-, gft- of boerderijcompost) moet je in je mestbalans zowel rekening houden met stikstof als met fosfaat. Goede compost is bovendien niet altijd makkelijk te vinden. Houtsnippers moeten volgens OVAM als groenafval (snoeiafval) in de eerste plaats worden afgevoerd naar een recyclage-inrichting. Composteerinstallaties kunnen deze houtige biomassa goed gebruiken. Een goed composteerproces heeft een mengsel nodig van 'groen' materiaal (keuken- en tuinafval, grasmaaisel ...) en 'bruin' materiaal (snoeiafval, houtsnippers, stro, herfstbladeren ...). Naast de productie van waardevolle en hoogkwalitatieve compost voert de composteerder het overschot aan houtig materiaal af naar energetische valorisatie. Maar voor het afvoeren naar een vergunde composteerinstallatie betaal je tot

wel 65 euro per ton (exclusief btw). In principe mag een boer die zijn eigen bomen knop op dit moment het gehakselde materiaal dus niet zomaar op zijn akker openvoeren en onderwerken. Hetzelfde geldt voor het regulier hakhoutbeheer van de houtkant langs zijn akker. OVAM voorziet wel de mogelijkheid om al dan niet bedrijfseigen houtsnippers afkomstig van ecologisch beheerde landschapselementen in te werken in de bodem. Hiervoor moet dan telkens een grondstofverklaring aangevraagd worden. Deze verklaring is niet specifiek voor houtsnippers opgesteld, maar voor allerlei afval. Je moet een heleboel vragen beantwoorden, staalnames en monsteranalyses bijvoegen en ook de opvolging van de resultaten in het veld verzekeren. Dit is voor de doorsnee landbouwer niet evident. Hierdoor is deze toepassing op dit moment in de praktijk haast enkel haalbaar op proef- en demopercelen in een onderzoekscontext. Mits voldaan is aan de voorwaarden gesteld in de 'Omzendbrief houtsnippers als mulchmateriaal' mogen houtsnippers wel als mulchmateriaal gebruikt worden.

Aanpassing wetgeving

Al sinds de aanleg van het eerste demoperceel met houtsnippers in 2016 zijn de Bodemkundige Dienst van België (BDB) en Boerenatuur Vlaanderen in overleg met OVAM over dit thema. Binnen het 'Actieplan Voedselverlies en biomassa(rest)stromen Circulair 2021-2025' werkt OVAM momenteel een nieuw kader uit, waarin naast een administratieve vereenvoudiging ook de nodige verduidelijkingen worden opgenomen. Zo zou het inwerken van bedrijfseigen houtsnippers evenals van houtsnippers afkomstig van duurzaam beheerde houtkanten en kleine landschapselementen wel mogelijk worden zonder grondstofverklaring. Hiervoor is het echter nog wachten tot ten vroegste het voorjaar van 2022.

Circulaire koolstof

Zowel binnen het demoproject 'Circulaire koolstof voor een betere bodem' als het Leaderproject 'Koolstofcirkels in Haspengouwse land- en tuinbouw' onderzoeken Boerenatuur Vlaanderen en de Bodemkundige Dienst van België samen met andere partners hoe houtsnippers als bodemverbeteraar toegepast kunnen worden. Verder worden de ervaringen en resultaten teruggekoppeld in beleidsaanbevelingen. ■

Houtsnippers zorgen voor een regelmatige aanvoer van organisch materiaal, wat de sleutel is tot een goede bodemkwaliteit.

© FOTOS: BOERENATUUR

Het nieuwe kader, dat OVAM momenteel uitwerkt, moet onder meer toelaten dat bedrijfseigen houtsnippers zonder veel administratieve rompslomp kunnen uitgevoerd worden.

De genoemde projecten krijgen de steun van:

